

Onvatbare stad

over Curating Space van Erki De Vries, Pieter Huybrechts en Kris Delacourt
door Marnix Rummens

1.

Het is een bezwerende ervaring, in Istanbul de bus uitstappen op Taksim square. Van zodra je de bedrijvige winkelboulevard Istiklal Avenue verlaat kom je terecht in een wirwar van straatjes en steegjes die zich vertakken over de hoogtes en laagtes van de achterliggende volkswijken. Meteen wordt je opgeslokt door een waanzinnige wildgroei van vluchtige bijgebouwtjes op resten van oudere huisjes. Portaaltjes, stoepranden, inhammetjes en overkappingen zijn multifunctioneel stadsmeubilair dat dienst doet als winkel, atelier of rustplek voor buurtbewoners. De eeuwenoude architectuur van de stad is vaak verwaarloosd of in verval, maar wordt tegelijkertijd aan een ijtempo verbouwd en naar de hand gezet, in steeds wisselende functies. En wanneer je op een heuveltop een overzicht krijgt over de oppervlakte waarover de stad zich uitstrekt besef je pas de immense schaal van die dynamiek. Istanbul is een gigantische bouwput, waarin niet alleen culturen van verschillende continenten en tijdperken met elkaar versmelten. Ook verval en heropbouw zelf lopen voortdurend door elkaar.

2.

Hoe indrukwekkend, bizar en soms schrijnend de stad kan overkomen, vindingrijkheid ligt er als goud op de straten. Die ambiguïteit en het potentieel van die broeierige dynamiek maken Istanbul tot een genereuze broedplek voor de eerste experimenten van Curating Space, een project waarin onderzocht wordt in hoeverre architectuur, installatiekunst, fotografie en geluidskunst op elkaar kunnen ingrijpen en verderbouwen. In de Near East gallery temidden van de volkswijk Beyoglu onderzoeken Erki De Vries, Pieter Huybrechts, Kris Delacourt en ikzelf hoe onze impressies van de stad voor de ogen van een live publiek een ruimtelijke omgeving kunnen worden. Bedoeling is om tot een performatieve installatie te komen waarin documentaire stadsimpressies en autonome constructies geleidelijk een tussenruimte gaan vormen tussen de stad en de kunst in. Als een reflectieve belevingsplek van waaruit -door zich even af te zonderen- een nieuwe kruisbestuiving met de stad kan worden aangegaan.

3.

In de witte werkruimte van de galerij vertrekken we van één levensgrote projectie van een dagdagelijks beeld uit een banale winkelstraat. Aansluitend op het perspectief van de foto wordt vervolgens een houten volume aangebouwd waardoor het beeld behoedzaam de fysieke ruimte lijkt binnen te dringen. Die constellatie wordt opnieuw gefotografeerd en geprojecteerd, waardoor ook in de virtuele ruimte van de projectie een nieuwe dieptewerking ontstaat. Wanneer dat procedé wordt verdergezet ontstaat een ruimtelijk spel waarbij virtuele en materiële ruimte inbreken bij elkaar en tegelijk worden uitgebouwd tot één ambigue architectuur die beide opposities tegelijk behelst: de projectie lijkt tastbaar echt te worden, en de eenvoudige constructies suggereren een peilloze diepte die groter lijkt dan de ruimte van de galerij zelf.

4.

Als toeschouwer zie je zowel in als rond de projectie een opstelling van kaders en vlakken uitdijen die herinnert aan diverse architecturale basiselementen. Lijsten en panelen in allerlei constructiematerialen worden ramen en muren, deuren en kamers, gangen en straten. Door de verhouding tussen al die elementen voortdurend bij te stellen wordt doorlopend nieuwe ruimte gecreëerd. Toch wordt niet zozeer een stad of bouwterrein tentoongesteld. De wisselende constellaties van hout, karton, textiel, plastic en projectie genereren tegelijk een autonoom vormenspel dat doet denken aan een levende constructivistische compositie. Langzaam wordt het publiek door de ruimte omsingeld en wordt de grens tussen kunstwerk en sociale ruimte, architectuur en installatie, planning en toeval opgeheven. Het ontplooiën van de installatie imiteert niet zozeer de stad zelf, maar peilt naar haar achterliggende structuur, maakbaarheid en ruimtelijkheid. Wat begint als een frontaal schouwspel wordt een scène met coulissen om in te verdwalen, een stad waarin binnen- en buitenruimtes onontwarbaar in elkaar verstrengeld zitten, opbouw en verval elkaar in beweging zetten.

5.

Stelselmatig vertakt zo een doolhof dat zich slechts blootgeeft door het te betreden, maar daardoor ook onvermijdelijk verandert. Als een kubistische omgeving ontwikkelt de ruimte tot een gelaagde kijkdoos met steeds nieuwe ingangen. Kijkkaders leiden de blik in verschillende richtingen en betrekken de omgevende architectuur in de installatie. Door de live fotografie wordt het publiek verdubbeld in de projecties. Ook de

verschillende materialen werken meer en meer op elkaar in: opake netten, doorschijnend plastic en wisselende projecties beïnvloeden je beeld van de ruimte naarmate je je verplaatst. Lichtschakeringen doen de ruimtes verder vervormen. En wanneer de soundscape kantelt van omgevingsgeluid naar een muzikaal klanktapijt worden ook meer persoonlijke associaties in gang gezet. En zo wordt de setting van Curating Space een ervaringsruimte waarin het totaal disparate verstrengelt tot een multifacettair geheel dat aan elk overzicht ontsnapt. En paradoxaal genoeg is het pas in die onontwarbare gelaagdheid dat je even een inkijk krijgt op een grootstad zoals Istanbul: een stad die in haar complexiteit per definitie onvatbaar en onzichtbaar blijft, die je steeds ontsnapt, en pas daarin zijn essentie laat kennen.

Geschreven in mei 2014 n.a.v. het toonmoment van de eerste creatieperiode van Curating Space in The Near East Gallery, Istanbul

